

بررسی عوامل موثر بر افشای اطلاعات مالی تحت وب

فرخ برزیده*، مهران عربی**، سروش لطفی***

چکیده

روند پرشتاب دگرگونی‌های صورت گرفته در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به ویژه اینترنت، کلیه ابعاد جوامع بشری را تحت تاثیر قرار داده است. این امر در حوزه حسابداری، منجر به معرفی رشته نوین گزارشگری مالی تحت وب شده است. با توجه به اهمیت این نوع گزارشگری که شناسایی عوامل موثر بر آن می‌تواند تاثیر بسزایی بر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان داشته باشد، لذا هدف این پژوهش بررسی عوامل موثر بر افشا و انتشار گزارش‌های مالی از طریق اینترنت می‌شد دوره زمانی تحقیق از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد، که بعد از اعمال محدودیت‌ها، ۷۶ شرکت عضو به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. به منظور بررسی رابطه بین هر یک از متغیرهای تحقیق ۴ فرضیه تدوین گردیده است. از این رو، اندازه، سن، بازده دارایی و نقدینگی شرکت به عنوان متغیرهای مستقل و افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت به عنوان متغیر وابسته تعیین شدند. نتایج نشان می‌دهد که اندازه، سن، بازده دارایی و نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارند.

واژه‌های کلیدی: اندازه، سن، بازده دارایی، افشای اطلاعات مالی تحت وب

* استادیار حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۱/۴

** دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۵/۷

*** دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی

نویسنده مسئول: سروش لطفی s.lotfi921@gmail.com

مقدمه

گزارشگری مکثوب تا این اواخر تغییر چندانی نکرده بود اما با پیشرفت‌های اخیر در زمینه رایانه، فناوری اطلاعات و در نهایت شبکه اینترنت، گزارشگری مالی و غیرمالی وارد مرحله نوینی شد. فناوری اطلاعات تمام جنبه‌های زندگی امروز انسان را در بر گرفته است. از این رو سده ۲۱ را سده اینترنت یا عصر اطلاعات نامیده‌اند. اینترنت، شکل جریان اطلاعات از تهیه‌کنندگان به استفاده‌کنندگان و برعکس را تغییر داده و دسترسی به اطلاعات را آسان کرده است و استفاده‌کنندگان می‌توانند از آن طریق، اطلاعات دلخواه خود را دریافت کنند. یکی از وظایف سازمان‌ها و واحدهای اقتصادی، گزارشگری برای سهامداران، ذینفعان و سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی است (میرمجریان و همکاران، ۱۳۸۵). گزارشگری مالی از مهم‌ترین گزارش‌هاست که بر حسب مورد بر اساس اصول پذیرفته شده حسابداری برای گزارشگری برون سازمانی (سهامداران، اعتباردهندگان و...) و یا بر اساس نیازهای مدیریت برای گزارشگری درون سازمانی تهیه می‌شود. استفاده از اینترنت به عنوان یکی از کانالهای پخش اطلاعات شرکت‌ها، پدیده‌ای است که در سال‌های اخیر در حال رشد و پیشرفت بوده است. گزارشگری مالی اینترنتی با استفاده از وب سایت شرکتها به منظور انتشار اطلاعات مربوط به عملکرد مالی دلالت دارد (عرب مازیار یزدی، ۱۳۸۸). عمومی کردن اطلاعات محرمانه منجر می‌شود که نیاز به جست و جو برای اطلاعات کاهش یابد. به عبارت دیگر هنگامی که اطلاعات محرمانه افشا شود عدم تقارن اطلاعات در میان استفاده‌کنندگان کاهش می‌یابد. یک راه برای کاهش عدم تقارن اطلاعات افشای بیشتر اطلاعات می‌باشد. (امبونگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۲)

ماهیت داوطلبانه اطلاعات ارائه شده در اینترنت به وسیله شرکتها باعث ایجاد غیر یکنواختی در افشاء اطلاعات شرکتها شده است. زمانی که شرکتها از گزارشگری مالی اینترنتی استفاده می‌کنند، در وب سایت آنها مجموعه جامعی از صورت‌های مالی شامل دادداشتهای همراه صورتهای مالی و گزارش حسابرسان قرار دارد و هر جای اینترنت، پیوندی به گزارش سالانه آنها ایجاد شده است (حسین اعتمادی، ۱۳۸۵). محتوای گزارش‌های مالی اینترنتی می‌تواند شامل گزارش‌های سالانه و گزارش‌های سه ماهه اطلاعات قیمت سهام، مطالب انتشار یافته در مطبوعات، گزارش‌های تحلیل‌گران و مباحث مدیریتی عملیات باشد و به علاوه اکثر شرکت‌ها از قالب شناخته شده‌ای جهت انتشار

گزارش‌ها استفاده می‌کنند. اطلاعات تجربی بدست آمده نشان می‌دهد شرکت‌هایی که از گزارشگری مالی اینترنتی استفاده می‌کنند در کل بزرگ‌تر و سودآورتر از سایر شرکت‌ها هستند (میرمجریان و همکاران، ۱۳۸۵).

در صورتی که افشای کامل و به همراه آن شفافیت در گزارشگری مالی وجود داشته باشد، این امکان به وجود می‌آید که شرایطی مطمئن پدید آید و اطمینان نسبت به حمایت از منافع سرمایه‌گذاران افزایش یابد. از طرف دیگر نا کافی و مبهم بودن اطلاعات افشا شده ممکن است باعث بروز بدگمانی و رفتارهای غیر اخلاقی شود که این امر سبب بالا رفتن ریسک و کاهش ارزش شرکت می‌گردد. (امبونگ و همکاران، ۲۰۱۲)

شکی نیست که فن آوری اطلاعات، جریان اطلاعات را بین شرکت‌های تهیه‌کننده اطلاعات و استفاده‌کنندگان اطلاعات تغییر داده است. از سال‌ها قبل کلیه مراحل چرخه حسابداری به جز گزارشگری به صورت الکترونیکی انجام می‌شدند. با این وجود، رشد فزاینده فن آوری اطلاعات از قبیل پیدایش اینترنت و ابزارهای آن و استفاده از آنها در گزارشگری، از سال ۱۹۹۷ مکانیزم جدیدی را ایجاد کرده‌اند و گزارشگری مالی را به سمت گزارشگری مالی به هنگام سوق داده‌اند. بدین صورت که با استفاده از XBRL سامانه مالی یکپارچه شرکت به صورت مستقیم به اینترنت وصل می‌شود. بنابراین استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری در هر نقطه از جهان می‌توانند به وب سایت شرکت مراجعه و هر لحظه صورتهای مالی را با آخرین تغییرات مشاهده و تجزیه و تحلیل کنند. حتی با استفاده از نرم افزارهای هوشمند ERP، HTML، XML، XBRL و ... استفاده‌کنندگان می‌توانند نسخه خود را برای گزارش دلخواه دستکاری نمایند. به این ترتیب، نیازی به چاپ و توزیع صورتهای مالی، آن هم تنها در پایان سال مالی و میان دوره‌ای نخواهد بود (حسین اعتمادی، ۱۳۸۵).

باتوجه به اهمیت موضوع گزارشگری اینترنتی و کمبود تحقیقات در این زمینه در کشورمان و نیز با توجه به بررسی‌های اولیه که نشان می‌دهد اطلاعات جامعی از نحوه و میزان افشا و انتشار اطلاعات مالی شرکتها از طریق اینترنت و عوامل تاثیرگذار بر آن در اختیار علاقه‌مندان به بازار سرمایه نمی‌باشد، لذا بر آن شدیم که در این پژوهش به بررسی عوامل موثر بر افشا و انتشار گزارش‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از طریق اینترنت بپردازیم.

مبانی نظری و پیشینه

در تحقیقات فراوانی ارتباط میان اندازه شرکت و میزان افشای اطلاعات مالی مورد بررسی قرار گرفته و یافته‌ها حاکی از آن است که همبستگی مثبتی بین این دو وجود دارد. (آدامز و حسین^۲، ۱۹۹۸)، (ایتکن^۳ و همکاران، ۱۹۹۷)، (چاو و وانگبورن^۴، ۱۹۸۷)، (کراون و اتسمانی^۵، ۱۹۹۹)، (لانگ و لاندیم^۶، ۱۹۹۳)، (میکنون و دالیمونتس^۷، ۱۹۹۳)، (کوک^۸، ۱۹۹۲)، (کراون و مارستون^۹، ۱۹۹۹)، (مارستون و لئو^{۱۰}، ۱۹۹۸)، (اشباق و همکاران^{۱۱}، ۱۹۹۹)، (برنان و هوریگن^{۱۲}، ۲۰۰۰).

برنان و هوریگن (۲۰۰۰) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که گزارشگری اینترنتی، رابطه معنادار مثبتی با نوع صنعت دارد. آنها می‌گویند این ارتباط ممکن است ناشی از این باشد که صنایع مختلف، دارای هزینه‌های افشای اطلاعات متفاوت منحصربه‌فرد همان صنعت هستند. آرتور اندرسن^{۱۳} در سال ۲۰۰۱ دریافت که ۹۴ درصد شرکت‌های موجود در نمونه‌ای انتخاب شده از میان ۳۵۰ شرکت برتر، وب سایت داشتند و از میان آن‌ها ۸۸ درصد از اینترنت برای ارائه اطلاعات مالی همانند گزارش‌های سالانه استفاده می‌کردند. وی همچنین دریافت که با کوچک شدن اندازه شرکت استفاده از اینترنت هم کاهش پیدا کرد. بانسن و اسکویار^{۱۴} (۲۰۰۲) در تحقیق خود به این نتیجه می‌رسند که با بزرگتر شدن شرکت‌ها، تعداد استفاده‌کنندگان خارجی اطلاعات شرکت افزایش یافته و هرچه تعداد این ذینفعان افزایش یابد فشار محیطی بر شرکت‌ها به منظور افشای بیشتر اطلاعات نیز افزایش می‌یابد. طارق اسماعیل در جولای سال ۲۰۰۲ طی تحقیقی، عوامل موثر بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در ۱۲۸ شرکت از کشورهای حوزه خلیج فارس شامل ۲۴ شرکت از بورس اوراق بهادار دوحه، ۳۶ شرکت از بورس اوراق بحرین و ۶۸ شرکت هم از بورس اوراق بهادار عربستان را مورد بررسی قرار داد. نتایج این تحقیق نشان داد بین افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت و متغیرهای مستقل تحقیق از جمله سوددهی، اندازه شرکت و اهرم شرکت، رابطه معناداری وجود دارد. هاستبرویک و فیلیستا^{۱۵} (۲۰۰۲) ارتباط میان گزارش‌های مالی سالانه دیجیتال (متغیر وابسته) و خصوصیات شرکت‌ها (متغیر مستقل) را مورد بررسی قرار دادند. متغیرهای مستقل شامل سودآوری و نوع صنعت، و متغیرهای وابسته هم شامل حضور در اینترنت (داشتن وب سایت) و گزارش‌های مالی سالانه به صورت دیجیتال می‌شدند. نتایج این تحقیق نشان داد که ارتباط معناداری بین نوع صنعت و

گزارش‌های مالی دیجیتال وجود دارد. لاران و گینر^{۱۶} (۲۰۰۲) گزارشگری مالی اینترنتی را در ۱۴۴ شرکت فهرست شده در بورس اوراق بهادار مادرید مورد بررسی قرار دادند. آنها به منظور سنجش میزان افشای اینترنتی شرکتهای نمونه، شاخصی شامل ۱۰۷ مولفه افشای اینترنتی، طراحی نموده و بر اساس آن به بررسی وب سایت شرکتهای مورد نظر پرداختند. نتایج نشان داد بین اندازه شرکت، اهرم مالی و بازده حقوق صاحبان سهام با میزان اطلاعات افشا شده از طریق اینترنت رابطه معناداری وجود دارد. چن و همکاران (۲۰۰۴) تاثیر افشا و حاکمیت شرکتی را بر روی هزینه سرمایه در بازارهای نوپا مورد مطالعه قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که بعد از کنترل کردن تاثیرات مربوط به حاکمیت شرکتی و نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار سهام شرکت، افشا می‌تواند به صورت عمده هزینه حقوق صاحبان سهام را کاهش دهد. آنها ادعا کردند که این نتایج تنها در کشورهایی که از حقوق سرمایه‌گذاران به صورت مناسبی حمایت میشود قابل مشاهده است. گارسیا و همکاران (۲۰۰۵) در تحقیقی با طراحی و تدوین معیاری با نام شاخص افشا، به ارزیابی گزارشگری مبتنی بر وب در ۸۱۶ شرکت کوچک و متوسط اتحادیه اروپا پرداختند. در این تحقیق، ارتباط میان دارا بودن وب سایت و چند متغیر مستقل مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد بین دارا بودن وب سایت با اندازه شرکت و نوع صنعت رابطه معناداری وجود دارد. گیتیزمند و ایرلند^{۱۷} (۲۰۰۵) رابطه بین افشا و هزینه سرمایه را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که بین افشا و هزینه سرمایه رابطه ای منفی وجود دارد. البته، این رابطه فقط برای شرکتهایی معنادار است که سیاستهای جسورانه حسابداری را اتخاذ می‌کنند. اسپینوسا و تروبتا^{۱۸} (۲۰۰۷) نیز به بررسی رابطه بین سطح افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام پرداختند و دریافتند که رابطه بین افشا و هزینه سرمایه تحت تأثیر سیاست حسابداری انتخاب شده قرار می‌گیرد. تهمیناخان در سال ۲۰۰۷ و در تحقیقی با عنوان گزارشگری مالی اینترنتی، ضمن ارائه توصیه‌های برخی مراجع حرفه‌ای جهانی از جمله هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری، کمیسیون عملیات بورس فرانسه و هیات استانداردهای حسابداری مالی در مورد بهبود انتشار گزارش‌های مالی از طریق اینترنت، به بررسی سه جنبه مختلف از افشای اینترنتی، شامل عوامل اساسی در گزارشگری اینترنتی، عوامل مسئولیت گزارشگری اجتماعی شرکت‌ها و عوامل حاکمیت شرکتی پرداخت. نتایج نشان داد شرکت‌های با فعالیتهای متنوع در صنایع مختلف، بیشترین و هتل‌ها، کمترین

درصد انتشار گزارش‌های مالی از طریق اینترنت را به خود اختصاص دادند. بوریتز و جانینو^{۱۹} (۲۰۰۸) در تحقیق خود ارتباط بین نوع صنعت و گزارشگری تحت وب را بررسی نموده‌اند و به این نتیجه رسیدند که گزارشگری اینترنتی رابطه معنادار مثبتی با نوع صنعت دارد. آنها می‌گویند این ارتباط ممکن است ناشی از این باشد که صنایع مختلف دارای هزینه‌های افشای اطلاعات متفاوت منحصر به همان صنعت هستند. لئوز و اسکریند^{۲۰} (۲۰۰۹) در تحقیقی با بررسی رابطه بین افشا و هزینه سرمایه به این نتیجه رسیدند که شرکت‌ها به منظور پایین آوردن ریسک خود شفافیت گزارش دهی را بالاتر برده‌اند، به عبارت دیگر سطح افشای خود را افزایش داده‌اند و از این طریق هزینه سرمایه تحمل شده توسط شرکت را تحت تاثیر قرار داده‌اند. کالگن و نیمار^{۲۱} (۲۰۰۹) در تحقیق خود بر روی اندازه شرکت و میزان افشا اطلاعات مالی تحت وب به این نتیجه رسیدند که با بزرگتر شدن شرکت‌ها تعداد استفاده‌کنندگان خارجی اطلاعات شرکت افزایش یافته و هر چه تعداد این ذینفعان افزایش یابد فشار محیطی بر شرکت به منظور افشای بیشتر اطلاعات نیز افزایش می‌یابد. کلینچ و ورچیا^{۲۱} (۲۰۱۱) تاثیر افشای اختیاری بر هزینه سرمایه را مورد پژوهش قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که رابطه بین افشای اختیاری و هزینه سرمایه لزوماً منفی نیست. لذا آنها مطابق با یافته‌های خود ادعا کردند هنگام در نظر گرفتن هزینه سرمایه باید میان افشای اختیاری و غیراختیاری تمایز قائل شد. ترابی و عالی^{۲۲} (۲۰۱۴) به منظور بیان شرایط مناسب برای بهبود عملکرد و سلامت معاملات به بررسی شفاف‌سازی اطلاعات مالی و رفتار سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و نتایج نشان می‌دهد که هر سه بُعد شفافیت یعنی افشای اطلاعات مالی و شفافیت ساختار مالکیت و شفافیت ساختار هیئت مدیره بر رفتار سرمایه‌گذاران در بورس تأثیرگذار است. البته سرمایه‌گذاران بیش از هر چیز به افشای اطلاعات مالی اهمیت می‌دهند. هم‌چنین نتیجه‌گیری شد که ادراک سرمایه‌گذاران از ابعاد شفافیت با توجه به متغیرهای جمعیت‌شناختی آنها متفاوت است.

ثقفی و ملکیان^{۲۳} (۱۳۷۷) در پژوهش خود به عوامل مرتبط و موثر بر جامعیت (افشای کامل) گزارش‌های سالانه پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که بین اندازه شرکت (جمع دارایی‌ها)، نسبت بدهی‌ها به حقوق صاحبان سهام، فروش خالص و سود قبل از مالیات به فروش خالص با افشای کامل گزارش‌های سالانه رابطه معناداری وجود دارد، ولی بین سود

قبل از مالیات به حقوق صاحبان سهام با جامعیت رابطه معناداری وجود ندارد. طالب نیا و عابدین پور (۱۳۸۸) در مقاله خود به بررسی موانع و مشکلات استفاده از اینترنت در گزارش‌های مالی پرداخته‌اند. این تحقیق موانع و مشکلات موجود را تحت سه شاخص محیطی، انسانی و ساختاری طبقه‌بندی کرده است. نتایج نشان می‌دهد که با اطمینان ۹۹ درصد نبود شاخص‌های محیطی، انسانی و ساختاری در عدم انجام گزارشگری مالی اینترنتی توسط آن شرکت‌ها تاثیر داشته است و می‌توان گفت که عدم وجود عوامل هر سه شاخص تقریباً به یک میزان در عدم گزارشگری مالی اینترنتی شرکت‌های مذکور تاثیر دارند. اسماعیل زاده مقری و شعر بافی (۱۳۸۹) در مقاله خود سعی نمودند تا ضمن بررسی افشا اختیاری اطلاعات، ارتباط آن با نرخ بازده سهام ارزیابی گردد. به عبارت دیگر هدف مقاله بررسی واکنش بازار به افشای اختیاری اطلاعات می‌باشد. با توجه به نتایج مشاهده شد رابطه معنی‌داری بین کیفیت افشا و بازده سهام وجود ندارد. مهدوی‌پور و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی به بررسی میزان اطلاعات افشا شده از طریق اینترنت در وب سایت ۱۰۰ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و ارتباط آن با برخی ویژگی‌های شرکت شامل اندازه، اهرم شرکت، سودآوری، و نوع صنعت پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد بین افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت (متغیر وابسته) و اندازه شرکت، اهرم شرکت و نوع صنعتی که شرکت در آن فعالیت می‌کند (متغیرهای مستقل)، رابطه معناداری وجود دارد. اما ارتباط معناداری بین متغیر وابسته و متغیر مستقل سودآوری شرکت مشاهده نگردید. خدای‌پور و محرومی (۱۳۹۱) به بررسی تاثیر افشای داوطلبانه اطلاعات بر مربوط بودن سود هر سهم پرداختند. نتایج بیانگر آن است که افشای داوطلبانه اثر معناداری بر مربوط بودن سود هر سهم ندارد. یک دلیل مهم برای این نتیجه‌گیری می‌تواند ناتوانی سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی در استفاده از اطلاعات حسابداری افشا شده باشد. بیگ مرادی و صالحی (۱۳۹۱) در تحقیق خود به بررسی میزان اطلاعات افشا شده از طریق اینترنت در وب سایت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که گزارشگری اینترنتی در ایران نسبت به تحقیقات قبلی بهبود یافته است اما همچنان سطح افشای اطلاعات مالی و حسابداری این شرکت‌ها با توجه به مقایسه با تحقیقات مهم در این زمینه ضعیف است و این شرکت‌ها تمایل بیشتری به افشای اطلاعات غیرمالی نسبت به افشای اطلاعات مالی دارند. پورزمانی و سنایی (۱۳۹۲) در پژوهش خود به سنجش رابطه شفاف سازی اطلاعات

مالی با رفتار سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران به منظور بیان شرایط مناسب برای بهبود عملکرد و سلامت معاملات در بازار بورس کشور پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که هر سه بُعد شفافیت یعنی افشای اطلاعات مالی و شفافیت ساختار مالکیت و شفافیت ساختار هیئت مدیره بر رفتار سرمایه‌گذاران در بورس تاثیرگذار است. مشایخی و فرهادی (۱۳۹۲) تاثیر اندازه شرکت بر رابطه بین کیفیت افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان می‌دهد که رابطه منفی و معناداری بین کیفیت افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام برای گروه شرکت‌های بزرگ وجود دارد، اما رابطه‌ای برای گروه شرکت‌های کوچکتر از میانگین قابل مشاهده نیست. در این پژوهش متغیر اندازه شرکت به منظور بررسی تعدیل رابطه بین کیفیت افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام در نظر گرفته شده است.

فرضیه‌ها

به پستوانه مبانی نظری و اهداف پژوهش، فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر مطرح می‌گردند:

۱. اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.
۲. سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.
۳. بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.
۴. نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

روش‌شناسی

طرح پژوهش این تحقیق از نوع نیمه تجربی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی (از طریق اطلاعات گذشته) است. از طرف دیگر، پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی - همبستگی است. بر اساس ماهیت داده‌ها، از نوع تحقیق کمی به حساب می‌آید. بر اساس اهداف نیز از نوع تحقیق کاربردی به حساب می‌آید. و به منظور بررسی

فرضیه‌های پژوهش و با توجه به ماهیت اطلاعات و داده‌های پژوهش که مبتنی بر اطلاعات کمی و واقعی گذشته است، از آزمون همبستگی و رگرسیونی استفاده خواهد شد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ می‌باشند. به منظور انتخاب نمونه شرکت‌هایی انتخاب شدند که محدود به شرایط ذیل بودند:

- ۱) شرکت‌ها باید در طول سال مالی تداوم فعالیت داشته باشند.
 - ۲) در زمره شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه‌ها و واسطه‌گری مالی نباشد.
 - ۳) تا قبل از سال ۱۳۸۸ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
 - ۴) پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند ماه باشد.
 - ۵) اطلاعات آن‌ها در دسترس باشد.
- با توجه به معیارهای بیان شده، جامعه آماری تحقیق مشتمل بر ۷۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران گردید.

تعریف عملیاتی متغیرها

افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت

برای تعیین میزان افشای اطلاعات اینترنتی، مولفه‌های مورد استفاده در تحقیقات جمع‌آوری و به عنوان معیار افشا استفاده شده است (جدول ۱). ضمن مراجعه به وب سایت شرکت‌های نمونه، اگر شرکت مورد نظر، مولفه (متغیر) مورد بررسی را در وب سایت خود افشا کرده باشد، مقدار یک و در غیر اینصورت عدد صفر به آن اختصاص داده شد. در پایان با محاسبه نسبت حاصل جمع موارد افشا شده به کل موارد افشاء، شاخص افشای اینترنتی شرکت مورد نظر بدست می‌آید. البته باید توجه داشت که در صورت افشای همه مولفه‌ها، حداکثر میزان افشای اینترنتی شرکت برابر عدد یک خواهد شد. توضیحات بالا را می‌توان به شکل ریاضی به صورت زیر نشان داد (مهدوی پور وهمکاران، ۱۳۸۹):

$$ICDI = \frac{\sum A}{\sum B} \quad (1)$$

ICDI: شاخص افشای اینترنتی برای شرکت موردنظر

 ΣA : جمع مولفه‌های افشا شده ΣB : جمع مولفه‌ها

جدول ۱: مولفه‌های افشای اطلاعات مالی

درصد افشاء	نام مولفه‌ها
۳۹	ترازنامه مقایسه‌ای در فرمت‌های غیر قابل پردازش
۴۲	صورت حساب سود و زیان و سود و زیان انباشته مقایسه‌ای در فرمت‌های غیر قابل پردازش
۳۷	صورت گردش وجوه نقد مقایسه‌ای در فرمت‌های غیر قابل پردازش
۵	ترازنامه مقایسه‌ای در فرمت‌های با قابلیت پردازش اطلاعات
۴	صورت سود و زیان و سود و زیان انباشته مقایسه‌ای در فرمت‌های با قابلیت پردازش اطلاعات
۳	صورت گردش وجوه نقد مقایسه‌ای در فرمت‌های با قابلیت پردازش اطلاعات
۱۷	صورت‌های مالی میان دوره‌ای در فرمت‌های غیر قابل پردازش
۶	صورت‌های مالی میان دوره‌ای در فرمت‌های قابل پردازش
۲۷	یادداشت‌های همراه یا لینک آن
۳۰	گزارش حسابرسی یا لینک آن
۱۴	نسبت‌های مالی
۲۰	گزارشات تحلیلی و آماری / مقایسه‌ای
۱۸	گزارش عملکرد هیئت مدیره به مجمع
۳۹	اطلاعات مربوط به پیش بینی سود هر سهم
۳۱	اطلاعات بازار سهام شامل قیمت و حجم سهام مبادله شده
۲۲	اطلاعات مربوط به پرتفوی سرمایه گذاری‌ها
۱۸	اطلاعات و تصمیمات مجامع
۲۴	اطلاعات مالیاتی
۱۵	اولین پیش بینی درآمد هر سهم
۲۲	پیش بینی درآمد هر سهم در مقاطع سه ماهه و تعدیل بودجه
۱۱	صورت سود و زیان و سود(زیان) انباشته
۸	اطلاعات و صورت‌های مالی میان دوره‌ای
۸	صورت‌های مالی تعدیل شده بر اساس سطح عمومی قیمت‌ها
۹	خط مشی منابع انسانی

تعریف عملیاتی متغیرهای مستقل

اندازه شرکت (SIZE): انتظار می‌رود اندازه شرکت تاثیر مثبتی در افشای اطلاعات از طریق اینترنت داشته باشد. در واقع هرچه اندازه شرکت بزرگتر باشد، افشای اطلاعات مالی از طریق وب نیز بیشتر خواهد بود. در این پژوهش اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود.

سن شرکت (AGE): در این تحقیق برای اندازه‌گیری سن شرکت، لگاریتم طبیعی تعداد سال‌های پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران در نظر گرفته می‌شود. انتظار می‌رود هرچه شرکت عمر بیشتری در بورس داشته باشد، افشای اطلاعات مالی از طریق وب نیز توسط آنها بیشتر خواهد بود.

بازده دارایی‌ها (ROA): بازده دارایی برابرست با سودخالص تقسیم بر کل دارایی‌ها. **نقدشوندگی (LIQUIDITY):** انتظار می‌رود نقدشوندگی شرکت تاثیر مثبت و معناداری بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت داشته باشد. برای اندازه‌گیری نقدشوندگی از تقسیم دارایی جاری بر بدهی جاری استفاده می‌کنیم.

تعریف عملیاتی متغیرهای کنترلی

اهرم مالی (LEV): نشان‌دهنده میزان استفاده از بدهی در ساختار مالی شرکت است که از تقسیم بدهی‌ها بر دارایی‌های شرکت بدست می‌آید.

رشد شرکت (GROWTH): برابرست با (فروش سال جاری - فروش سال قبل) تقسیم بر فروش سال قبل

نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار (MB): برای اندازه‌گیری متغیر مزبور، ابتدا ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت، از مجموع سرمایه ثبت شده، اندوخته قانونی، اندوخته احتیاطی، اندوخته طرح و توسعه و سود و زیان انباشته مندرج در ترازنامه شرکت به دست می‌آید. سپس ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت، از حاصلضرب تعداد سهام عادی طی سال مالی و قیمت سهام در پایان سال مالی به دست می‌آید. سپس ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام تقسیم می‌گردد.

مدل

با توجه به فرضیه‌های مطرح شده و با در نظر گرفتن متغیرهای ذکر شده، مدل اصلی به صورت زیر خواهد بود:

$$\text{DISCLOSURE INDEX SCORES}_{it} = Y_0 + Y_1 \text{SIZE}_{it} + Y_2 \text{AGE}_{it} + Y_3 \text{ROA}_{it} + Y_4 \text{LIQUIDITY}_{it} + Y_5 \text{LEV}_{it} + Y_6 \text{MB}_{it} + Y_7 \text{GROWTH}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (۲)$$

که در آن:

$\text{DISCLOSURE INDEX SCORES}_{it}$: افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت

SIZE_{it} : اندازه شرکت

AGE_{it} : سن شرکت

ROA_{it} : بازده دارایی‌ها

LIQUIDITY_{it} : نقدینگی

LEV_{it} : اهرم مالی

GROWTH_{it} : ارزش بازار به ارزش دفتری

GROWTH_{it} : رشد شرکت

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق، جهت آزمون فرضیه‌ها از داده‌های ترکیبی استفاده می‌شود. در این روش، داده‌های سری زمانی (سال‌های مورد بررسی) و مقطعی (شرکت‌های مورد مطالعه) با هم ترکیب می‌شوند. داده‌های ترکیبی بیشتر به خاطر افزایش تعداد مشاهدات، بالابردن درجه آزادی، کاهش ناهمسانی واریانس و مطالعه پویای تغییرات، استفاده می‌شود. به منظور تخمین کارای یک مدل رگرسیونی با استفاده از داده‌های ترکیبی، یکی از مدل‌های اثرات مشترک، اثرات ثابت و اثرات تصادفی با استفاده از آزمون‌هایی مناسب، انتخاب می‌شوند. اولاً؛ برای تعیین این که آیا سری زمانی X_t فرآیندی ایستا (مرتبه انباشتگی صفر) و یا واگرا (مرتبه انباشتگی یک) دارد، از آزمون دیکی فولر تعمیم یافته (ADF) استفاده می‌کنیم. همانند بررسی ایستایی متغیرها در اینجا نیز نیاز به بکارگیری روش مناسب برای داده‌های تلفیقی داریم. از آماره اصلاح شده والد^{۲۲} برای بررسی ناهمسانی واریانس گروهی در بین باقی مانده‌های مدل رگرسیون اثرات ثابت استفاده می‌شود. همچنین از دو آزمون F و هاسمن^{۲۳} جهت تعیین یکی از دو روش اثر ثابت^{۲۴} و یا اثر تصادفی استفاده می‌شود. برای تبیین قدرت توضیح دهندگی متغیرهای توضیحی از ضریب تعیین تعدیل شده ($\text{Adjusted } R^2$)

برای بررسی معنی داری متغیرها از آماره ی t و برای بررسی کفایت کلی مدل از آماره F فیشر استفاده خواهد شد.

آمار توصیفی

جدول ۱: شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرها

متغیر	علامت اختصاری	میانگین	انحراف استاندارد	میان	حداقل	حداکثر
شاخص افشای اینترنتی برای شرکت موردنظر	ICDI	۲۲/۵	۰/۴۸	۲۱/۸	۵	۴۸
اندازه شرکت	SIZE	۲۲/۳۶۲	۶/۷۷۴	۲۱/۴۰	۱۱/۲۴۷	۳۵/۲۶۳
عمر شرکت	AGE	۱/۵۱۲	۰/۱۹۴	۱/۵۸۰	- ۰/۰۳	۱/۸۷۶
بازدهی دارایی‌ها	ROA	۰/۴۴۲	۰/۶۲۵	۰/۳۴۴	۰/۲۴۷	۰/۸۶۳
نقدینگی شرکت	LIQUIDITY	۲/۰۱۴	۱/۴۴۲	۱/۸۱۵	۰/۶۲۱	۴/۲۶۵
اهرم مالی	LEVERAGE	۰/۴۳۷	۰/۱۶	۰/۶۴۸	۰/۱۵۲	۰/۸۸۴
رشد شرکت	GROWTH	۰/۳۲۴	۰/۷۱۲	۰/۲۹۸	۰/۰۹۸	۰/۶۶۲
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	MB	۰/۷۲۸	۰/۳۳۵	۰/۶۸۰	۰/۱۴۳	۱/۴۷۵

با توجه به جدول ۱، میانگین افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت شرکت‌های نمونه برابر با ۲۲/۵، میانگین اندازه شرکت برابر با ۲۲/۳۶۲، میانگین عمر شرکت‌ها نمونه برابر با ۱/۵۱۲ سال، میانگین بازده دارایی‌ها برابر با ۰/۴۴۲، میانگین نقدینگی شرکت برابر با ۲/۰۱۴، میانگین اهرم مالی برابر با ۰/۴۳۷، میانگین رشد شرکت برابر با ۰/۳۲۴ و همچنین، میانگین نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری هر سهم برابر با ۰/۷۲۸ بوده است که در مقایسه با میانه آنها شاهد اختلاف اندک بین این دو مقیاس هستیم. این اختلاف اندک بین میانگین مشاهدات و میانه آنها بیانگر نرمال بودن توزیع مشاهدات است.

بررسی ناهمسانی واریانس

در این قسمت به تخمین ناهمسانی واریانس^{۲۵} - که ناشی از ویژگی‌های متفاوت

شرکت‌ها می‌باشد - میپردازیم. زمانی که در واحدهای مقطعی دارای واریانس همسان باشد، اما واریانس آن در سرتاسر واحدها متفاوت باشند، ما ناهمسانی واریانس گروهی^{۲۶} خواهیم داشت. همانند بررسی ایستایی متغیرها در اینجا نیز نیاز به بکارگیری روش مناسب برای داده‌های تلفیقی داریم. ما از آماره اصلاح شده والد برای بررسی ناهمسانی واریانس گروهی در بین باقی مانده‌های مدل رگرسیون اثرات ثابت استفاده می‌کنیم. با توجه به عدم وجود این آزمون در نرم افزار ایویوز، در این قسمت از نرم افزار استاتا نسخه ۱۱ استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که باید فرضیه صفر همسانی واریانس را بپذیریم.

جدول ۲: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس با استفاده از آماره اصلاح شده والد

شرح	مقدار آماره کای دو	احتمال
آماره اصلاح شده والد	-۸۴۱۵/۹۹	۰/۷۲۵۵

آزمون معنی دار بودن روش اثرات ثابت

روش برآورد مدل حاضر، بر اساس داده‌های تلفیقی (پانل) است. این روش ترکیبی از "اطلاعات سری زمانی" و "داده‌های مقطعی" می‌باشد. در هر یک از مدل‌های سری زمانی و داده‌های مقطعی، نارسایی‌هایی وجود دارد که در مدل تلفیقی می‌توان آن‌ها را کاهش داد. در روش تلفیقی ابتدا دو آزمون F و هاسمن جهت تعیین یکی از دو روش اثر ثابت و یا اثر تصادفی استفاده می‌شود که نتایج آن دو آزمون، در جداول زیر آورده شده است:

آزمون آماره F

جدول ۳: نتایج آزمون آماره F

شرح	مقدار آماره	درجه آزادی	احتمال
Cross-section F	۱/۹۶۲۳۳۵	۷۵	*۰/۰۰۷
Cross-section Chi-square	۱۴۱/۰۰۴۷۲۵	۷۵	*۰/۰۰۳

آزمون هاسمن

جدول ۴: نتایج آزمون هاسمن

شرح	مقدار آماره	درجه آزادی	احتمال
Cross-section F	۷/۴۸۲۳۳۶	۹	*۰/۰۰۶

با توجه به نتایج دو آزمون انجام شده (F و هاسمن) در هر دو آزمون احتمال بدست آمده کمتر از ۵ درصد بوده و بنابراین باید در مدل رگرسیونی مربوطه از روش اثرات ثابت استفاده شود.

آزمون هم خطی

رابطه هم خطی وضعیتی است که نشان می دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد، بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و در چنین حالتی، با وجود بالا بودن R^2 ، مدل اعتبار بالایی ندارد. به عبارت دیگر، با وجود آنکه مدل خوب بنظر می رسد، ولی دارای متغیرهای مستقل معنی داری نمی باشد.

جدول ۵: ضریب همبستگی پیرسن

نام متغیر		۱	۲	۳	۴
۱	اندازه شرکت	۱			
۲	سن شرکت	*۰/۱۰۲	۱		
۳	بازده دارایی شرکت	*۰/۲۴۱	۰/۰۸۴	۱	
۴	نقدینگی شرکت	۰/۰۹۲	*۰/۱۳۴	*۰/۱۶۷	۱

*سطح خطای ۵ درصد

با توجه به جدول ۵ به دلیل اینکه میزان همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق پایین می باشد، بنابراین احتمال وجود هم خطی بین متغیرهای مستقل تحقیق رد می شود.

آزمون فرضیه ها

جدول ۶: آزمون رگرسیون فرضیه ها

نام متغیر	ضریب تاثیر	انحراف برآورد	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۰/۴۱۸	۰/۳۱۱	۱/۹۲۶	*۰/۰۱۸
اندازه شرکت	۰/۳۳۵	۰/۵۱۶	۲/۶۶۳	*۰/۰۰۰

نام متغیر	ضریب تاثیر	انحراف بر آورد	آماره t	سطح معناداری
سن شرکت	۰/۵۱۹	۰/۴۸۳	۲/۱۵۲	*۰/۰۱۲
بازده دارایی شرکت	۰/۲۱۶	۰/۲۳۷	۱/۷۴۸	*۰/۰۳۵
نقدینگی شرکت	۰/۳۷۵	۰/۵۷۴	۲/۱۱۴	*۰/۰۱۵
اهرم مالی	-۰/۱۱۶	۰/۲۹۶	-۱/۷۲۶	*۰/۰۳۷
رشد شرکت	۰/۶۲۸	۰/۳۱۵	۱/۶۶۳	*۰/۰۴۲
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	۰/۲۵۳	۰/۴۸۶	۲/۳۹۲	*۰/۰۰۷

*سطح خطای ۵ درصد

جدول ۷: قابلیت تبیین و معناداری کل مدل

ANOVA		دوربین - واتسون	R	
Sig.	F		ضریب تعیین شده	ضریب تعیین
**۰/۰۰۰	۱۷/۲۶۳	۱/۷۴۱	۰/۶۳۶	۰/۶۴۸

*سطح خطای ۱ درصد

با توجه به جدول ۷ چون مقدار آماره آزمون دوربین واتسون در فاصله ۱.۵ تا ۲.۵ قرار دارد فرض عدم وجود همبستگی بین خطاها رد نمی‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۱۷.۲۶۳) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰.۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل، کنترل و وابسته، مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل و کنترلی قادرند تغییرات افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت را تبیین کنند. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰.۶۳۶ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۶۳.۶ درصد از کل تغییرات متغیر وابسته تحقیق، وابسته به متغیرهای مستقل و کنترلی در این مدل می‌باشد.

نتایج مرتبط با هر یک از فرضیه‌های تحقیق (تایید یا رد) را می‌توان به صورت زیر تفسیر نمود.

فرضیه اول

H_0 : اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته

شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری ندارد.

H_1 : اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته

شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

با توجه به جدول ۶ ضریب تاثیر متغیر اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت برابر با ۰.۳۳۵ است، که حکایت از تاثیر مثبت و مستقیم اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت (۰.۰۰۰)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می توان بیان کرد، اندازه شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم

H_0 : سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده

در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری ندارد.

H_1 : سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده

در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

با توجه به جدول ۶ ضریب تاثیر متغیر سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت برابر با ۰.۲۱۶ است، که حکایت از تاثیر مثبت و مستقیم سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت (۰.۰۱۲)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می توان بیان کرد، سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم

H_0 : بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری ندارد.

H_1 : بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

با توجه به جدول ۶ ضریب تاثیر متغیر بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از

طریق اینترنت برابر با ۰.۵۱۹ است، که حکایت از تاثیر مثبت و مستقیم بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت (۰.۰۳۵)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

فرضیه چهارم

H_0 : نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری ندارد.

H_1 : نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

با توجه به جدول ۶ ضریب تاثیر متغیر نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت برابر با ۰.۳۷۵ است، که حکایت از تاثیر مثبت و مستقیم نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت دارد. از طرفی، با توجه به سطح معناداری آماره t متغیر نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت (۰.۰۱۵)، به دلیل کمتر بودن از سطح خطای ۵ درصد می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه H_0 را رد نمود و می‌توان بیان کرد، نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادها

سیستم اقتصادی بطور فزاینده‌ای در حال دیجیتال شدن است. به دلیل هزینه پایین و قدرت بالای فناوری اطلاعات و ارتباطات، امروزه شرکت‌ها از آن در انجام بسیاری از امور بهره می‌گیرند. امروزه گزارشگری دیجیتال از طریق اینترنت به عنوان روش جدید دسترسی تصمیم‌گیرندگان (استفاده‌کنندگان) خارجی به اطلاعات مربوط حسابداری مطرح گردیده است و استفاده بیشتر از اینترنت در حسابداری در حال رشد است (بانسن و اسکوبار، ۲۰۰۲). از مزایای گزارشگری اینترنتی میتوان به افزایش ویژگی مربوط بودن اطلاعات، عمومی شدن اطلاعات، امکان افزایش حجم اطلاعات، به هنگام بودن اطلاعات

و نیز امکان ارائه اطلاعات قابل ویرایش توسط استفاده کنندگان اشاره کرد. این تحقیق به بررسی عوامل موثر بر افشای اطلاعات مالی تحت وب شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت.

نتایج فرضیه اول نشان می دهد در شرکت های عضو بورس اوراق بهادار ایران، بین اندازه شرکت با میزان افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه با نتایج تحقیق مهدوی پور و همکاران (۱۳۸۹)، طالب نیا و عابدین پور تیمورلویی (۱۳۸۹)، بیگ مرادی و صالحی (۱۳۹۱)، بانسن و اسکوبار (۲۰۰۲)، احمد و کورتیس (۲۰۱۱) همخوانی دارد. و با نتایج تحقیق دبرسنی و همکاران (۲۰۱۰) و کراوان و مارستون (۲۰۰۶) همخوانی ندارد. بنابراین می توان بیان کرد که شرکت های بزرگ تر نسبت به سایر شرکت ها به افشای اطلاعات مالی خود بیشتر اهمیت می دهند.

طبق نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم تحقیق یافتیم که سن شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد. این نتیجه با نتایج تحقیق برنان و هورینگن (۲۰۰۰)، کراوان و مارستون (۱۹۹۹)، ترابی و عالی (۲۰۱۴)، اسماعیل زاده مقری و شعر بافی (۱۳۸۹) و پورزمانی و سینایی (۱۳۹۲) همخوانی دارد. و در مقابل تحقیقی مبنی بر عدم همخوانی با نتیجه حاضر یافت نشده است. بنابراین می توان بیان کرد، شرکت هایی که از عمر بالاتری برخوردار هستند به افشای اطلاعات مالی خود بیشتر اهمیت می دهند.

طبق نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم تحقیق یافتیم که بازده دارایی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد. این نتیجه با نتایج تحقیق مهدوی پور و همکاران (۱۳۸۹)، پورزمانی و سینایی (۱۳۹۲)، کراوان و مارستون (۱۹۹۹)، مانوئل لاران و بگوناگینر (۲۰۰۲)، گارسیا و همکاران (۲۰۰۵)، همخوانی دارد. و در مقابل تحقیقی مبنی بر عدم همخوانی با نتیجه تحقیق حاضر یافت نشده است. بنابراین می توان بیان کرد که شرکت هایی که از بازده دارایی بالاتری برخوردار هستند نسبت به سایر شرکت ها از افشای اطلاعات مالی بالاتری برخوردار هستند.

طبق نتایج حاصل از آزمون فرضیه چهارم تحقیق یافتیم که نقدینگی شرکت بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

تأثیر معناداری دارد. این نتیجه با نتایج تحقیق برنان و هوریگن (۲۰۰۰)، ترابی و عالی (۲۰۱۴)، پورزمانی و سینیایی (۱۳۹۲)، کراوان و مارستون (۱۹۹۹)، اسماعیل زاده مقری و شعر بافی (۱۳۸۹) همخوانی دارد. و در مقابل تحقیقی مبنی بر عدم همخوانی با نتیجه تحقیق حاضر یافت نشده است. بنابراین می‌توان بیان کرد که شرکت‌هایی که از نقدینگی بالاتری برخوردار هستند نسبت به سایر شرکت‌ها از افشای اطلاعات مالی بالاتری برخوردار هستند. پیشنهادات حاصل از نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق بدین شرح می‌باشند:

۱. به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود به افشای اطلاعات مالی تحت وب شرکت توجه کافی را داشته باشند، چرا که سهامداران و سرمایه‌گذاران در زمان تصمیمات سرمایه‌گذاری خود می‌توانند آگاهانه‌تر تصمیم‌گیری نمایند.
۲. به هیأت مدیره شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود با بکارگیری ابزارهای نظارتی، مدیران شرکت را جهت افشای اطلاعات مالی ترغیب نمایند.
۳. به سرمایه‌گذاران، سهامداران و سایر گروه‌های ذینفع پیشنهاد می‌شود که اگر به دنبال اتخاذ تصمیمات آگاهانه برای سرمایه‌گذاری در شرکتی بر اساس اطلاعات افشا شده شرکت‌ها در وب سای آنها هستند، به این موضوع توجه نمایند که در شرکت‌های بزرگ، با سطح نقدینگی، بازده و عمر بالاتر سطح افشای اطلاعات تحت وب نسبت به سایر شرکت‌ها بیشتر می‌باشد.
۴. به سازمان‌های ذیربط پیشنهاد می‌شود با تدوین استانداردهای لازم جهت افشای اطلاعات مالی شرکت‌ها تحت وب، این امکان را برای شفاف‌سازی بیشتر و همچنین کمک به ذینفعان برای اتخاذ تصمیمات مناسب‌تر، فراهم سازند.

همچنین پیشنهاد می‌شود به بررسی عوامل موثر بر افشای اطلاعات مالی تحت وب شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در شرکت‌های تولیدی و غیرتولیدی، استراتژیک و غیراستراتژیک، دانش بنیان و غیر دانش بنیان، کوچک و بزرگ، دولتی و غیر دولتی و غیره پرداخته شود.

یادداشت‌ها

1. Embong	2. Adams & Hossain
3. Aitken	4. Chow & Wong-Boren
5. Chow & Wong-Boren	6. Lang & Lundholm
7. Mckinnon & Dalimunt	8. Cook
9. Craven & Marston	10. Marston & Leow
11. Ashbaugh	12. Bernan & Hourigan
13. Arthur	14. Bonson & Escobar
15. Haasbroek & Filistea	16. Larran & Giner
17. Gitezmann & Ireland	18. Espinosa & Trombetta
19. Boritz & Gyun No	20. Leuz & Schrand
21. Clinch	22. Modified Wald test
23. Housman Test	24. Fixed effects
25. Heteroskedasticity	

منابع

اسماعیل‌زاده مقری، علی و احمد شعربافی، مهرداد (۱۳۸۸)، افشای اطلاعات اختیاری و ارتباط آن با نرخ بازده سهام در شرکت‌های سرمایه‌گذاری، *مطالعات کمی در مدیریت*، دوره ۱، شماره ۳، صص ۸۲-۶۹.

بیگ مرادی، ناهید و صالحی، مهدی (۱۳۹۱)، بررسی وضعیت گزارشگری مالی اینترنتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری، دانشگاه جامع علمی - کاربردی استان گلستان.

ثقفی، علی و ملکیان، اسفندیار (۱۳۷۷)، جامعیت گزارش‌های سالانه و ویژگی‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران، *فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۶، شماره ۲۲ و ۲۳، صص ۳۴-۷.

طالب‌نیا، قدرت‌اله و عابدین پور تیمورلوئی، علیرضا (۱۳۸۹)، بررسی موانع و مشکلات استفاده از اینترنت در گزارشگری مالی توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *مجله دانش و پژوهش حسابداری*، دوره ۶، شماره ۲۰، صص ۱۱-۶.

مهدوی پور، علی و موسوی شیری، محمود و کریمی ریایی، علیرضا (۱۳۸۹)، عوامل موثر بر افشای اطلاعات مالی از طریق اینترنت در وب سایت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *تحقیقات حسابداری*، دوره ۲، شماره ۵، صص ۱۶۱-۱۴۲.

اعتمادی، حسین؛ شعبان، الهه و حسن آقایی، کامران (۱۳۸۵)، بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره

۱۳، شماره ۴۳، صص ۲۴-۳

عرب مازار، محمد و آرین پور، آرش (۱۳۸۷)، سیستم‌های اطلاعاتی و فناوری: گزارشگری مالی اینترنتی، مجله حسابداری، شماره ۱۹۹، صص ۸۶-۷۶.

عرب مازار، محمد و جابری نسب، بهروز (۱۳۸۸)، ایکس بی آر ال، انقلاب گزارشگری مالی در دهه اخیر، مجله حسابداری، شماره ۲۰۶، صص ۴۸-۴۰.

پورزمانی، زهرا و سنایی، فاطمه (۱۳۹۲)، تأثیر گزارشگری مالی اینترنتی بر قیمت سهام، فصلنامه دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۶، شماره ۱۷، صص ۷۴-۶۳.

خدایی پور، احمد و محرومی، رامین (۱۳۹۱)، تأثیر افشای داوطلبانه بر مربوط بودن سود هر سهم، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۱۴، صص ۱۲-۱.

بزرگ اصل، موسی و ولی پور رکنی، جمال (۱۳۸۵)، آشنایی با مفاهیم و کاربرد زبان گزارشگری تجاری گسترش پذیر، مجله حسابداری، شماره ۹۰/۸، صص ۹۰-۸۳.

مشایخی، بیتا و فرهادی، سوران (۱۳۹۲)، تأثیر اندازه شرکت بر رابطه بین کیفیت افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابداری مدیریت، دوره ۶، شماره ۱۹، صص ۱۱۵-۱۰۱.

ثقفی، علی؛ عرب مازار، محمد و باغومیان، رافیک (۱۳۸۴)، گزارشگری مالی در اینترنت و وضعیت آن در ایران، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۱۰-۱۱، صص ۱۵۶-۱۲۷.

میرمجریان، حمید و شهشهانی، سیدمحمد حسین (۱۳۸۵)، کارایی تصمیم‌گیری در گزارشگری مالی در محیط شبکه گسترده جهانی (web)، مجله حسابرس، شماره ۳۵، صص ۴۵-۳۷.

Adams, M., and M. Hossain, (1998). "Managerial discretion and Voluntary disclosure: Empirical evidence from the NewZeland life insurance industry", *Journal of Accounting and Public Policy*, fall, Vol.17, NO.3, PP.245-281

Agyei-Mensah, B.K, (2012). Corporate financial reporting: Firm characteristics and the use of internet as a medium of communication by listed firms in Ghana, *African Journal of Business Management*, VOL. 6, pp. 2299-2309.

- Aitken, M., C.Hooper and J.Pickering. (1997). "Determinants of Voluntary Disclosures of Segment Information: A Re-examination of the Rose of Diversification Strategy" *Accounting and Finance*, Vol.37, NO.1, PP. 88-109
- Arthur, A. (2001). "It's raining news: A study of more frequent reporting by large companies". Available: <http://www.arthurandersen.com/UK>
- Ashbaugh H., M.Karla Johnstone; Terry D.Warfield, Sep (1999), "Corporate reporting on the Internet" *Accounting Horizons* 13(3):241-257
- Bernan, N. and Hourigan. (2000): "Corporate Reporting on the Internet". *Accounting Horizons*. Vol 5.
- Bonson, E. & T.Escobar. (2002). "A Survey on Voluntary Disclosure on the Internet. Empirical Evidence from 300 European Union Companies". *The International Journal of Accounting Research*. Vol.2, No.1, pp.27-57.
- Boritz. J. Efrim, Gyun No. Won (2008), "The SEC's XBRL voluntary filing program on EDGAR: a case for quality assurance", *Current Issues in Auditing*, Vol. 2 No. 2, pp. A36-A50.
- Callaghan,J, Nehmer. R. (2009), "Financial and governance characteristics of voluntary XBRL adopters in the United States", *International Journal of Disclosure and Governance*, Vol. 6 No. 4, pp. 321-335.
- Chow, C. W. and A.Wong-Boren. (1987) "Voluntary financial disclosure by Mexican corporations" *The Accounting Review*, July.
- Chen. K, Chen. Z, (2004). "Disclosure, Corporate Governance, and the Cost of Equity Capital in Emerging Markets" Department of Accounting Hong Kong University of Science and Technology 05-13.
- Clinch, G and Verrecchia, R (2011), Voluntary Disclosure and the Cost of Capital1, *African Journal of Business Management*, VOL. 6, pp. 2299-2309.
- Cook, T.E, (1992): "The Impact of Size, Stock Market Listing And Industry Type On Disclosure In Annual Reports of Japanese Listed Corporation". *Accounting and Business Research*, Vol.22
- Craven, B M. and C.L .Marston. (1999). "Financial Reporting on the Internet by Leading UK Companies". *European Accounting Review*.
- Craven, B. M, and B .Otsmani. (1999): "Social and environmental reporting on the Internet by leading UK companies". Presented at the 22nd Annual Congress of the European Accounting Association, France.

- Debreceeny, R., Farewell, S., Piechocki, M., Felden, C. and Graning, A. (2010), "Does it add up? Early evidence on the data quality of XBRL filings to the SEC", *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 29 No. 3, pp. 296-306.
- Embong, Z, Mohd-Saleh, N, Sabri Hasan, M. (2012), "Firm size, disclosure and cost of equity capital", *Asian Review of Accounting*, Vol 20, No2 , pp.119-139
- Espinosa.M, Trombetta.M (2007), "Disclosure Interactions and the Cost of Equity Capital: Evidence from the Spanish Continuous Market " *Journal of Business Finance & Accounting*, 34(9) & (10), 1371 –1392.
- Garcia-Borbolla.A and Larran.M and Lopez.R (2005). "Empirical Evidence Concerning Smes Corporate Websites: Explaining Factors, Strategies and Reporting". *The International Journal of Digital Accounting Research*. Vol.5, N.10, 5005, pp.171-202, ISSN: 1577-8517
- Gitezmann. M, Ireland. J (2005) "Cost of Capital, Strategic Disclosures and Accounting Choice " *Journal of Business Finance & Accounting*, 32(3) & (4).
- Haasbroek, Filistea (2002), "Dissemination of annual report information on the internet by South Africa companies", University of Johannesburg.
- Lang, M., and R. Lundholm,. (1993). "Cross-Sectional determinants of analyst rating of corporate disclosure". *Journal of Accounting Research*. Vol 31.
- Larran, Manuel and Giner, Begona (2002). "The Use of Internet. For Corporate Reporting by Spanish companies." *The International Journal of Digital Accounting Research*. Vol.2, No.1, pp, 53-82.
- Leuz. C, Schrand. C (2009) "Disclosure and the Cost of Capital: Evidence from Firms 'Responses to the Enron Shock "National Bureau of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w14897>.
- Marston, C. and C.Y, Leow. (1998). "Financial reporting on the Internet by leading UK companies", presented at the 21st European Accounting Association Conference, Belgium, and April.
- Mckinnon, J.L, and L. Dalimunthe. (1993). "Voluntary disclosure of segment information by Australian diversified companies". *Accounting and Finance*, Vol.33
- Sisaye, S. and Birnberg, J. (2010), "Extent and scope of diffusion and adoption of process innovations in management accounting systems", *International Journal of Accounting and Information Management*, Vol. 18 No. 2, pp. 118-139.

-
- Tariq H. Ismail,(2002).“An Empirical Investigation of Factors Influencing Voluntary Disclosure of Financial Information on the Internet in the GCC Countries”. Faculty of Commerce, Cairo University, Egypt, July.
- Tehmina Khan, (2007). “Internet Financial Reporting: Disclosure about companies on Websites”. *Journal of Business Systems. Governance and Ethics*, Vol 2, No 2.
- Torabi.R , AALLA (2014). Effect of Financial Information Transparency on Investor Behavior in Tehran Stock Exchange. *International journal of biology, pharmacy and Allied science*. 3(10): 2301-2314

